

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA
NUOTOLINIO POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2026-02-23 Nr. TP-3

Vilnius

Posėdis įvyko 2026 m. vasario 10 d. 14 val. e. ryšio priemonėmis pusiau nuotoliniu būdu.

Posėdžio pirmininkė Dalia Urbanavičienė.

Posėdžio sekretorė Laura Stankevičienė.

Dalyvavo: Etninės kultūros globos tarybos (toliau – EKG, Taryba) pirmininkė doc. dr. Dalia Urbanavičienė, EKG nariai – dr. Lijana Birškytė-Klimienė, Rūta Čėsniėnė, Sandra Daugirdienė, Vilma Griškevičienė, Virginijus Jocys, Vaida Kasparavičienė, Angelė Kavaliauskienė, Greta Kėvelaitienė, dr. Lina Leparskienė, prof. dr. Lina Petrošienė, Jonas Rudzinskas, doc. dr. Dalia Senvaitytė, dr. Žilvytis Šaknys, Asta Valiukevičienė, Rima Vasaitienė, Gailė Vanagienė, prof. habil. dr. Daiva Vyčiniėnė; EKG specialistai – Violeta Dubnikienė, dr. Jolita Eidikonienė, Valia Skrodenienė, Valdas Voveris, Asta Žernienė, Vilma Žukauskienė, Jūratė Pancerova, Gintaras Skamaročius; posėdžio svečiai – dr. Violeta Meiliūnaitė (Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pirmininkė), dr. Birutė Avižininė (Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto mokslo darbuotoja), dr. Jurgita Venckienė (Lietuvių kalbos instituto vyresnioji mokslo darbuotoja), dr. Algimantas Katilius (Lietuvos istorijos instituto mokslo darbuotojas), Stanislav Bajurin (Lietuvos etnosporto komiteto prezidentas), Algirdas Bučys (Akmenės rajono savivaldybės tarybos narys, Kontrolės komiteto pirmininkas), Giedrius Griškevičius (asociacijos „Etnoklubas Žvangucis“ pirmininkas, Dzūkijos (Dainavos) etninės kultūros globos tarybos narys).

Posėdžio kvorumas yra. Posėdžio įrašas pridedamas.

DARBOTVARKĖ:

1. Dėl atmintinų Knygnešystės metų 2027-aisiais skelbimo.
2. Dėl atmintinų Tautinių žaidimų metų 2028-aisiais skelbimo.
3. Dėl EKG narių dalyvavimo darbo grupėse.
4. Dėl Etninės kultūros globos tarybos veiklos 2025 m. ataskaitos.
5. Dėl tradicinių kalendorinių švenčių organizavimo praktikos atitikties etninėms kultūros puoselėjimo principams.

6. Kiti klausimai.

Darbotvarkei pritarta bendru Tarybos narių sutarimu.

1. SVARSTYTA. Atmintinų Knygnešystės metų 2027-aisiais metais skelbimas.

Dalia Urbanavičienė informavo, kad Taryba kartu su partneriais buvo pateikusi Seimui siūlymą paskelbti 2027-uosius metus atmintiniais Knygnešystės metais, siejant su pirmosios knygnešių organizacijos 160 metų sukaktimi. Tačiau Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisija nepritarė siūlymui, kadangi pagal Seimo nustatytą tvarką skelbiant atmintinus metus pažymimos tik 100, 150 ar 200 sukaktys. Dalia Urbanavičienė pateikė siūlymą pačiai Tarybai patvirtinti nutarimą skelbti 2027 metus atmintiniais Knygnešystės metais. Šis siūlymas jau buvo suderintas tarpinstitucinėje Knygnešystės darbo grupėje, kuri vadovavimą šioms atmintiniams metams delegavo Tarybai. Patvirtinus atmintinus Knygnešystės metus, kartu su partneriais šiomet bus rengiamas Knygnešystės metų įgyvendinimo planas (toliau – Planas), kviečiant savivaldybes, įvairias institucijas ir organizacijas siūlyti priemones šiam planui. Kartu reikėtų atnaujinti tarpinstitucinės Knygnešystės darbo grupės sudėtį, įtraukiant į partnerius Lietuvos istorijos instituto atstovą Algimantą Katilių (kadangi knygnešystė – istorinis fenomenas) ir išbraukiant Lietuvos knygnešio draugijos atstovą (nes Lietuvos knygnešio draugijos nebeliko, Registrų centras ją panaikino).

Virginijus Jocys pasiūlė į darbo grupės sudėtį kaip partnerį įtraukti Lietuvos nacionalinę Martyno Mažvydo biblioteką (toliau – LNMB), pabrėždamas jos svarbą knygoms ir skaitymui. Jis pabrėžė, kad prie kvietimo prisidėti turėtų būti aiškiai suformuluoti tikslai, kad partneriai galėtų aiškiai įvardyti savo galimybes.

Dalia Urbanavičienė priminė, kad siūlymai dėl partnerių buvo svarstomi jau 3-juose Tarybos posėdžiuose, jų sąrašas yra baigtinis, o LNMB galima pakviesti teikti Planui savo priemones.

Algimantas Katilius pažymėjo knygnešystės temos istorinę reikšmę, nurodė, šia tema atlikta daug istorinių tyrimų, pabrėžė Knygnešystės metų iniciatyvos svarbą platesniame kultūros ir istorijos kontekste.

Violeta Meiliūnaitė pritarė, kad tema svarbi visai kultūros sričiai ir teigiamai įvertino institucijų bendradarbiavimą, siekiant užtikrinti matomą ir prasmingą metų paminėjimą.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Algimantas Katilius, Violeta Meiliūnaitė, Virginijus Jocys.

NUTARTA (bendru sutarimu): 1. Paskelbti 2027-uosius metus atmintiniais Knygnešystės metais. 2. Į Knygnešystės metų darbo grupę įtraukti Lietuvos istorijos instituto deleguotą narį Algimantą Katilių – vietoj Jono Laurinavičiaus (Lietuvos knygnešio draugija).

2. SVARSTYTA. Tautinių žaidimų metų 2028-aisiais metais skelbimo inicijavimas.

Dalia Urbanavičienė priminė, kad Taryba kartu su partneriais – Lietuvos etnosporto komitetu (toliau – LEK) ir Lietuvos etninės kultūros ugdytojų sąjunga (toliau – LEKUS) buvo pateikusi Seimui siūlymą paskelbti 2028-uosius metus atmintiniais Tautinių žaidimų metais, siejant su tautinių žaidimų

ryškaus puoselėtojo Karolio Dineikos 120-mečio jubiliejumi. Tačiau Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisija siūlymui nepritarė, kadangi jis neatitinka jau minėtos Seimo patvirtintos atmintinų metų skelbimo tvarkos. Dalios Urbanavičienės nuomone Taryba pati galėtų kartu su partneriais skelbti atmintinus Tautinių žaidimų metus. LEK siūlo išplėsti partnerių ratą – kreiptis į Švietimo, mokslo ir sporto ministeriją (toliau – ŠMSM), Kultūros ministeriją (toliau – KM). D. Urbanavičienė atkreipė dėmesį, kad tautinių žaidimų samprata apima platų lauką – nuo tradicinių vaikų žaidimų iki sportinių ar stalo žaidimų.

LEK prezidentas Stanislav Bajurin informavo apie jau vykusius susitikimus kviečiant prie Tautinių žaidimų metų inicijavimo prisidėti KM ir ŠMSM. Buvo aptarta iniciatyva su kultūros ministre Vaida Aleknavičiene, kuri paprašė daugiau informacijos apie Tautinių žaidimų metų iniciatyvą. Taip pat plėtojami ryšiai su ŠMSM bei savivaldybėmis švietimo ir sporto srityse. Jis pabrėžė etnožaidynių reikšmę moksleivių ugdymui.

Virginijus Jocys pasiūlė į Tautinių žaidimų metų skelbimo partnerius įtraukti Druskininkų savivaldybę (atsižvelgiant į Karolio Dineikos reikšmę šiam miestui) ir Lietuvos savivaldybių asociaciją kaip realiausius partnerius savivaldos lygmeniu.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Stanislav Bajurin, Virginijus Jocys.

NUTARTA (bendru sutarimu). Kreiptis į Švietimo, mokslo ir sporto ministeriją, Kultūros ministeriją, Druskininkų savivaldybę ir Lietuvos savivaldybių asociaciją, siūlant kartu inicijuoti 2028-ųjų metų paskelbimą atmintiniais Tautinių žaidimų metais.

3. SVARSTYTA. EKG T narių dalyvavimas darbo grupėse.

Dalia Urbanavičienė pristatė atnaujintus nuolatinių darbo grupių sąrašus, sudarytus pagal EKG T narių atsakymus dėl dalyvavimo šiose grupėse klausimą. Ji pabrėžė, kad nuolatinių darbo grupių sudėtis nėra galutinė – ji gali būti keičiama ir pildoma atsižvelgiant į narių užimtumą bei svarstomų klausimų pobūdį. Taip pat yra ir laikinos darbo grupės, formuojamos specifiniams klausimams.

Virginijus Jocys paantrino, kad darbo grupės turi būti lanksčios – nariai gali prisijungti pagal galimybes ir nagrinėjamų temų aktualumą, net jei formaliai nėra įtraukti į konkrečią grupę.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Virginijus Jocys.

NUTARTA (bendru sutarimu): 1. Patvirtinti EKG T nuolatinę Švietimo ir mokslo darbo grupę, įtraukiant šiuos narius: Dalią Urbanavičienę, Virginijų Jocį, Liną Petrošienę, Rūtą Čėsniene, Daivą Vyčiniene, Dalią Senvaitytę, Vaidą Kasparavičienę, Angelę Kavaliauskienę, Gailę Vanagienę, Liną Leparskienę. 2. Patvirtinti EKG T nuolatinę Tautinio paveldo produktų darbo grupę, kuri spręstų tautinio paveldo klausimus, įtraukiant šiuos narius: Dalią Urbanavičienę ir Joną Rudzinską. 3. Patvirtinti EKG T nuolatinę Etnokultūrinio turizmo darbo grupę, įtraukiant šiuos narius: Dalią

Urbanavičienę, Vilma Griškevičienę, Rimą Vasaitienę, Gitą Šapranauskaitę, Gailę Vanagienę. 4. Patvirtinti EKG T nuolatinę Regionų darbo grupę, įtraukiant šiuos narius: Dalią Urbanavičienę, Virginijų Joci, Vilma Griškevičienę, Joną Rudzinską, Rimą Vasaitienę, Mildą Petkevičienę-Dečkuvienę, Angelę Kavaliauskienę; bei pasiūlyti prisijungti prie grupės Onai Drobelienei. 5. Patvirtinti EKG T nuolatinę Užsienio lietuvių tapatybės išsaugojimo darbo grupę, įtraukiant šiuos narius: Dalią Urbanavičienę, Žilvytį Šaknį, Gretą Kėvelaitienę, Gailę Vanagienę. 6. Patvirtinti EKG T nuolatinę Nematerialaus kultūros paveldo archyvų darbo grupę, įtraukiant šiuos narius: Dalią Urbanavičienę, Virginijų Joci, Liną Petrošienę, Mildą Petkevičienę-Dečkuvienę, Astą Valiukevičienę ir Liną Leparškiene.

4. SVARSTYTA. Etninės kultūros globos tarybos veiklos 2025 m. ataskaita.

Dalia Urbanavičienė pristatė parengtą ataskaitos projektą. Ji pabrėžė, kad svarbu stiprinti etninės kultūros globą savivaldybėse, įtvirtinant valstybės deleguotą funkciją savivaldybėms, taip pat pristatė specialistų trūkumo savivaldybėse problemą, etnokultūrinio ugdymo būklę, specialistų rengimo, lituanistikos prioriteto stiprinimo, etnografinių regionų heraldikos klausimus, vietovardžių išsaugojimo iniciatyvas ir kitus ataskaitoje įvardytus svarbiausius klausimus.

Vilma Griškevičienė papildė, kad svarstant Vietos savivaldos įstatymo pakeitimus svarbu pabrėžti ne tik finansinius aspektus, bet ir skirti didesnę dėmesį etnokultūros politikai.

Virginijaus Jocio nuomone svarbu diskusijose kelti ne tik finansavimo, bet ir visuminės etninės kultūros politikos savivaldybėse klausimus. Jis pasiūlė atsiųsti Tarybos nariams susipažinimui Kultūros ministerijos raštą, kuriame išreikšta pozicija, kad dar nėra galimybės ministerijos struktūroje atkurti Etninės kultūros skyrių. Taip pat jis pasiteiravo, ar tebėra galimybė turėti atskirą etninės kultūros programą.

Dalia Urbanavičienė paaiškino, kad 2020 m. priėmus Valstybės strateginio valdymo įstatymą buvo atsisakyta horizontalaus pobūdžio programų, o prie jų priskiriama ir etninės kultūros programa. Nors buvo žadėta, etninė kultūra nenukentės, nes bus integruota į Kultūros ministerijos parengtą bendrąją kultūros programą, šie pažadai nebuvo įgyvendinti.

Kilo diskusija dėl Mažosios Lietuvos tautodailės skyriaus trūkumo Lietuvos tautodailininkų sąjungoje. Aptarta, kad regionas iki šiol neturi atskiro skyriaus, šio krašto tautodailininkai yra įtraukti į Žemaitijos skyrių, finansavimo klausimai kelia įtampų. Pasiūlyta šį klausimą įtraukti į vėlesnio Tarybos posėdžio darbotvarkę.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Virginijus Jocys, Vilma Griškevičienė.

NUTARTA. Patvirtinti pristatytą Etninės kultūros globos tarybos veiklos 2025 m. ataskaitą.

5. SVARSTYTA. Tradicinių kalendorinių švenčių organizavimo praktikos atitiktis etninėms kultūros puoselėjimo principams.

Dalia Urbanavičienė priminė, kad Taryba gavo prašymą iš Akmenės rajono savivaldybės Tarybos nario Algirdo Bučio pateikti nuomonę dėl tradicinių kalendorinių švenčių organizavimo praktikos, kai savivaldybė daugiausia dėmesio skiria tik centralizuotiems sceniniams renginiams..

Algirdas Bučys pateikė pavyzdžių dėl savivaldybių praktikos organizuoti kalendorines šventes sceniniu formatu, o tai silpnina bendruomeniškumą, mažina vietos gyventojų įsitraukimą, nyksta natūralios šventimo tradicijos. Jis pabrėžė, kad reikia stiprinti bendruomenines iniciatyvas.

Giedrius Griškevičius atkreipė dėmesį į Užgavėnių stilizavimo problemą, tradicinių formų nykimą, folkloro kolektyvų vaidmens mažėjimą bei silpnėjantį švenčių autentiškumą tiek savivaldybės renginiuose, tiek ugdymo įstaigose.

Virginijus Jocys pabrėžė bendruomeninio šventimo svarbą, priminė, kad tradicinės šventės prigimtis siejama su gyvu bendravimu, lankymu, vietos bendruomenių įsitraukimu, o ne vien sceniniu atlikimu.

Angelė Kavaliauskienė atkreipė dėmesį į praktinius iššūkius ugdymo įstaigose organizuojant tradicines šventes (didelę organizacinę našta, infrastruktūros ir saugumo klausimus), taip pat pabrėžė poreikį turėti aiškesnes metodines rekomendacijas.

Gailė Vanagienė aptarė bendruomeniškumo silpnėjimo, tradicijų prasmių nykstantį supratimą. Ji pritarė, kad reikalingos rekomendacijos ir edukacinės priemonės.

Asta Valiukevičienė pabrėžė ugdymo proceso specifiką, tradicinių švenčių integravimo į mokyklų veiklą sudėtingumą bei ilgalaikio švietimo svarbą, pažymėdama, kad vien formalūs sprendimai ar raštai neduoda tvaraus rezultato.

Dalia Urbanavičienė apibendrino diskusiją, pažymėdama, kad klausimas yra labai platus, būtina jį išsamiau aptarti darbo grupėje. Ankstesniame darbo grupės posėdyje svarstant su Užgavėnėmis susijusius klausimus buvo nutarta neskubėti su rekomendacijomis, jas išsamiau išdiskutuoti, o šiemet tik parengti rekomenduojamų Užgavėnių renginių sąvadą, kviečiant juose dalyvauti.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Algirdas Bučys, Giedrius Griškevičius, Virginijus Jocys, Angelė Kavaliauskienė, Gailė Vanagienė, Asta Valiukevičienė, Lina Leparskienė.

NUTARTA (bendru sutarimu). 1. Pavesti darbo grupei pasitarus parengti raštą dėl tradicinių kalendorinių švenčių organizavimo praktikos atitikties etninės kultūros puoselėjimo principams. 2. Paskelbti šiemet Lietuvoje vykstančių Užgavėnių renginių sąvadą, kviečiant jose dalyvauti.

6. Kiti klausimai. Atmintinų Kanklių metų atidarymo renginio organizavimas.

Dalia Urbanavičienė informavo, kad darbo grupė apsisprendė dėl Kanklių metų atidarymo renginio – jis vyks 2026 m. kovo 6 d. 18.00 val. Vilniuje, Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje.

Darbo grupei būtina artimiausiu metu aptarti organizacinius klausimus bei parengti renginio programą.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Rima Vasaitienė.

NUTARTA. 1. Kanklių metų atidarymo renginį organizuoti 2026 m. kovo 6 d. 18.00 val. Vilniuje, Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejuje. 2. Darbo grupei artimiausiu metu sušaukti nuotolinį pasitarimą dėl renginio organizacinių klausimų.

Posėdžio pirmininkė

Dalia Urbanavičienė

Posėdžio sekretorė

Laura Stankevičienė